

тимчасово окуповані внаслідок військової агресії Російської Федерації, у період такої окупації.

Таким чином, у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України питання захисту корпоративних прав в умовах воєнного стану стали актуальними та набули практичного значення. Проведене наукове дослідження на основі аналізу положень вітчизняного законодавства дало змогу розкрити його сутність та необхідність вдосконалення, адже ряд нормативних актів були прийняті вже в період збройного конфлікту. Зокрема, конкретизувати механізм дії органів державної влади, кореспондуючи законодавчі норми із відомчими нормативними документами уповноважених осіб, визначивши їх роль під час воєнного стану в державі.

Напрями подальших досліджень полягатимуть в удосконаленні законодавчого забезпечення питань захисту корпоративних прав в умовах воєнного стану та розробці рекомендацій органам державної влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лукач І.В. Господарсько-правове регулювання корпоративних відносин в Україні : теоретичні проблеми: автореферат дис. . д-ра юрид. наук : 12.00.04. Київ, 2016. 34 с.

УДК 343.971 (477)

Подковенко Т. О.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права,
Західноукраїнський національний університет*

БЕЗПЕКА ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ

Реалії сучасного життя, пов'язані з світовою пандемією, воєнною агресією росії проти України та світового демократичного порядку, демонструють потребу особливих гарантій безпеки як на національному так і на міжнародному рівнях, зумовлюють необхідність переоцінки багатьох аспектів суспільного життя. Підвищена актуальність вивчення сутності поняття «безпека» у контексті її світоглядно-філософського розуміння обумовлена низкою чинників. Серед них, зокрема, складність та суперечливість сучасних процесів трансформацій геополітичного та гео економічного простору, актуалізація необхідності розв'язання глобальних проблем безпеки,

кардинальні суспільно-політичні та соціально-економічних зміни, які останнім часом спостерігаються у багатьох країнах, які здійснюють визначальний вплив на міжнародну та національну безпеку [1, с. 17]. Перед нашою державою сьогодні постали надскладні життєво необхідні завдання щодо захисту фундаментальних національних цінностей – незалежності, територіальної цілісності і суверенітету держави, свободи, прав людини і верховенства права, добробуту, миру і безпеки.

Безпека є особливою цінністю, яка є однаково бажаною для конкретного індивіда, групи людей та суспільства в цілому. Безпека стосується різних сфер суспільного життя як приватного, так і публічного та має правову охорону. Безпека сприймалася, сприймається і, ймовірно, ще тривалий час буде сприйматися, розумітися та визначатися по-різному. Оскільки ця категорія є багатовимірною і стосується різних аспектів суспільного життя та різних суб'єктів, що, у свою чергу, і зумовлює складність її однозначного трактування. Як зазначає В.Копанчук, «багатоаспектність і комплексність цієї проблеми зробили її предметом дослідження фахівців практично всіх галузей наукового знання: техніки, філософії, соціології, права, психології, економіки, математики, екології, біології, охорони здоров'я та ін. [2, с. 2].

У результаті розвитку цивілізації термін безпека систематично розширювався, охоплюючи невідомі досі виклики та загрози, а також нові засоби та методи їх усунення. Законодавство кожної держави визначає та деталізує основні засади безпекової політики, зокрема безпеки держави, національної безпеки, публічної безпеки, інформаційної безпеки, економічної безпеки, безпеки громадян та інші. Усі ці види безпеки взаємопов'язані та взаємовизначальні. Відповідно зміст цієї категорії має важливе значення не тільки в кризові ситуації, але також і під час нормального функціонування держави.

Політики реально впливають на формування основних засад безпеки держави, але підхід до змісту безпеки, її інтерпретація та типологія є сферою науковців. Наукові дослідження, пов'язані з ідентифікацією та поясненням змісту безпеки є доволі значними. Відмінності у сприйнятті безпеки як основи існування та функціонування всіх об'єктів знання впливають насамперед із різноманітності сприйняття цих об'єктів та потреб дослідника. Інтерпретація безпеки впливає з когнітивної точки зору, з пізнавальної спроможності та використаних методів цього пізнання. Результатом такого різноманіття є галузевий багатогранний підхід до безпеки.

Безперечно, галузеве сприйняття безпеки визначається насамперед утилітарними цілями кожного сектора. Це пов'язано з розширенням можливостей дослідження конкретної реальності, що призводить до чіткої орієнтації цілей пізнання, використання конкретного пізнавального апарату.

Термін безпека походить від латинського слова *sine cura – securitas*. У розмовному розумінні безпека сприймається негативно як відсутність загроз, а у словникових визначеннях зазвичай зустрічаємо позитивний підхід, що визначає безпеку як стан протидії загрозам. У більшості наукових праць безпека розглядається як стан захищеності суспільства від різного роду небезпек. Саме такий підхід щодо визначення безпеки був інтегрований у вітчизняну науку й в основному першочергово базувався на дослідженнях закордонних вчених (Ж.Абена, Д. Олвея, Дж. Р. Голдена, Р. Келлі, Й. Кукулки). Це означає, що цей термін можна розуміти як синонім відсутності загроз, захисту від загроз, а також як впевненість, що виникає внаслідок відсутності загроз та/або ефективних дій для їх запобігання чи усунення. У минулому під безпекою розуміли переважно збереження військової здатності захищати життєво важливі інтереси певної соціальної групи.

Безпека є суб'єктивною потребою і відповідно може стосуватися різних типів суб'єктів, від окремих осіб до великих соціальних груп, включаючи організаційні структури (інститути), що представляють як окремих осіб, так і різні соціальні групи (держави, нації, міжнародну систему). Безпека – це екзистенційна потреба, тобто пов'язана з існуванням конкретного суб'єкта. Ця потреба носить характер комплексний і охоплює задоволення таких специфічних потреб, як: існування (виживання/самозбереження), цілісність, ідентичність, незалежність, спокій та гарантії подальшого функціонування та розвитку.

Г. Ситник визначає безпеку в якості «певного стану системи, за якого вона зберігає свою цілісність, стійкість (стабільність), здатність до ефективного функціонування і прогресивного розвитку, а відтак – можливість надійного захисту усіх її елементів (підсистем) від будь-яких деструктивних внутрішніх і зовнішніх дій» [1, с. 28].

Л.Сиволап трактує безпеку як «функцію суспільства, людини, держави з виявлення, попередження та усунення небезпек та загроз, здатних знищити їх чи позбавити фундаментальних матеріальних і духовних цінностей або ж унеможливити їхній стабільний розвиток» [3, с. 57].

У загальносуспільному значенні безпека трактується як задоволення потреб існування, виживання, визначеності, стабільності, цілісності, ідентичності, незалежності, захисту певного рівня та якості життя. Безпека, будучи першочерговою потребою людей і соціальних груп, водночас є основною потребою держав і міжнародних систем, оскільки її відсутність викликає занепокоєння та відчуття загрози.

Наведені вище поняття безпеки розуміються як синонім відсутності загроз, захисту від загроз, а також визначеності, що виникає внаслідок відсутності загроз, та ефективних заходів щодо їх запобігання чи усунення.

З цієї точки зору безпека таких суб'єктів, як нація і держава, розуміється як здатність гарантувати існування (держави як інституту, нації як етнічної групи, біологічного виживання населення), територіальну, політичну незалежність, внутрішню стабільність, певний рівень та якість життя. Ця впевненість формується негативними діями, що полягають в усуненні зовнішніх загроз і загроз, що виникають всередині держави, а також позитивними діями, що забезпечують існування (ідентичність), функціонування та свободи розвитку держави і нації (суспільства) [4, с. 4]. Такий підхід до безпеки має на меті, окрім розширення обсягу поняття, його атомізацію та спробу чітко визначити всі загрози, фактори та властивості, що насправді практично нереально [5, с. 50].

Таким чином, масштабність загроз сучасному світовому порядку потребує посилення безпекових гарантій, комплексності та єдності заходів щодо протистояння реальним загрозам. Війна кардинально змінює світ. Сьогодні війна демонструє не тільки слабкі сторони щодо забезпечення національної безпеки, а й слабкість міжнародної спільноти щодо дієвих механізмів протидії жахливому порушенню загально визнаних міжнародних стандартів з прав людини та підтримання світового порядку. Реальність та масштабність загроз світовому порядку зумовлює потребу комплексного підходу до розуміння безпеки, розробки ефективних засобів протидії сучасним загрозам та формування якісно нової безпекової політики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): Підручник К.: НАДУ, 2011. 730с.
2. Копанчук В.О. Онтологічно-гносеологічний механізм забезпечення національної безпеки України: філософський аспект. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. 2017. Випуск 6. URL: [https://nuczu.edu.ua/.../Visnik_NUCZU_1%20\(6\)_2017_Kopanchuk.pdf](https://nuczu.edu.ua/.../Visnik_NUCZU_1%20(6)_2017_Kopanchuk.pdf)
3. Сиволап Л. А. Теоретичні аспекти національної безпеки країни та вплив на неї економічної безпеки. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2014. Серія: Економічні науки. Випуск 27. С. 55-62.
4. Zięba R., Zajac J., Budowa zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego Polski. *Ekspertyza, Warszawa, październik*. 2010. 53 s.
5. Zdrodowski B. Istota bezpieczeństwa państwa. *Studia de Securitate*. 2019. № 9 (3). S.47-71.